

Kõne eesti keel

1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) saab aru suuliselt edastatud tekstist tuttavatel ja igapäevaeluga seotud teemadel;
- 2) saab aru emakeelena rääkijate suulise kõne peamisest mõttest (õpitud teemade piires);
- 3) kirjeldab suuliselt oma lähiümbrust ja igapäevaeluga seotut, osaleb suulistes lühiaruteludes tuttavatel ja huvipakkuvatel teemadel;
- 4) kirjeldab suuliselt lühidalt oma igapäevast ümbrust ja tegevust;
- 5) saab aru kirjalike tekstide peamisest sisust ja tuttavate teemade võtmesõnadest;
- 6) saab aru suulistes lihtsates tekstides loodusõpetuse valdkonna sõnavarast ja kasutab neid suulises suhtluses õpitud lausemallide piires;
- 7) teab mõningaid Eesti õppeasutusi, saab aru jätkuõppimise ja töö leidmise alasest suulisest ja kirjalikust teabest.

2. Õppeaine kirjeldus

Kõnekeele all peetakse tavaliselt silmas suulise keelekasutuse keelt. Mitmeid suulisusest põhjustatud jooni on peetud eesti mõtlemises argikeelsuse, lohakuse jms ilminguteks. Sinna kuuluvad nt parasiitsõnad, lausete ümbertegemine jms. Tegelikult ei ole need kõne-/argikeele, vaid suulise keele jooned. Suulise ja kirjaliku allkeele vahel on suured ning põhimõttelised erinevused.

Suulise ja kirjaliku keele kesksed erinevused on lauses. Neil erinevustel on mitu põhjust. Esimene mõjur on teksti tegemise kiirus. Me kirjutame umbes 10–40 sõna minutis, olenevalt vahendist ja oskustest, aga räägime 120–180 sõna minutis. Seega on meil kirjutades palju enam aega mõelda sellele, kuidas kirjutada. Ja lugemisele kulutame tavaliselt aega niipalju, kui tahame. Aga kuulaja peab meie teksti mõistma samas tempos kui me räägime. Seetõttu kasutame kõneldes palju lihtsamaid lauseid (nt pole kõnes pea üldse lauselühendeid), minimaalselt sünonüüme jne. Kui me kõneldes neid nõudeid rikume, siis muutub tekst raskelt mõistevaks. Seda näeb hästi siis, kui keegi loeb paberilt maha ettekannet, mis on kirjutatud kirjaliku keele reegleid järgides.

Loomulikult on erinevus selle teksti vahel, mida me räägime täiesti spontaanselt, ja teksti vahel, mille me oleme kodus ette valmistanud. Aga kui me valmistame ette kirjaliku teksti mudeleid järgiva teksti, siis on tulemuseks mittemõistmine.

Teine mõjur on asjaolu, et suuline suhtlus on dialoog, milles tehtavat teksti mõjutavad kogu aeg kuulaja reaktsioonid. Kui kõneleja neid tähele ei pane ja arvesse ei võta, siis laguneb suhtlus ära. See aga tähendab, et tahtes olla koostööline, tuleb meil ka oma varem valmis lihvitud laused vajadusel ümber teha. Teisalt aga vajab suuline keel vahendeid, mille abil dialoogi üleval hoida. Need on erinevad tagasisidevahendid (ahah, mhmh jms) ning partiklid, mis paiknevad inimese kõnevoorude alguses ja osutavad, kuidas on alustatud voor eelnevaga seotud ja mida sellest oodata (kule, ota, no jms). Ilma nendeta variseb dialoog kokku.

Eelnevast nägime, et suuline tekst on alati palju spontaansem kui kirjalik tekst. Sellele lisandub asjaolu, et suulises keeles on lause tegemise protsess kuulajale avatud. Kuulaja kuuleb erinevaid ümbertegemisi paratamatult. Kirjas on ümbertegemine varjatud ning lugeja näeb neid ainult siis, kui kirjutaja need teadlikult avalikuks teeb.

Kokkuvõttes on tähtis, et suur osa joontest, mida peetakse argi-/kõnekeele lohakusteks on tegelikult suulise keele universaalsed jooned, mida ära kaotada ei saa. Loomulikult on olemas erinevused argise ja avaliku suulise keelekasutuse vahel. Avalikus suhtluses kaldub inimene tõepoolest järgima enam kirjakeele ja sellega koos ka kirjaliku keele nõudeid (nt kasutab valdavalt nud-kesksõna, hääldab h sõna alguses, väldib argisõnavara vms), kuid need jooned on seotud eeskätt sõnavara, morfoloogia ja hääldusega, mitte aga süntaksiga. Loomulikult on meie laused ettevalmistatud tekstis kirjalikumad ja kirjakeelsemad, kuid see vahe on väike. Kasutades suulises suhtluses kirjaliku teksti morfoloogia võtteid, ei juhtu midagi, kasutades aga kirjaliku teksti süntaksit, teeme oma suhtluse selgelt halvemaks.

3. Kõne eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes

Põhikooli kõne eesti keele õpetusega II kooliastmes taotletakse, et õpilane

- 1) Oskab eestikeelset kõnet kuulata, ise kõnelda.
- 2) Õpib kuulama, jälgima, korraldusi mõistma ja täitma, tuttavas dialoogis osalema.
- 3) Kasutab kompensatoorseid strateegiaid: üleküsimine, uuesti alustamine, mitteverbaalsed väljendusvahendid (miimika, žestid, imiteerimine).
- 4) Kasutab situatsioonile väit-, küsi- ja käsklauseid õpitud mallide ulatuses (lauses 3–5 sõna).
- 5) Moodustab lauseid tegevuste, piltide ja skeemide abil, kasutama viisakusväljendeid, vastama dialoogi repliigile, alustama lihtsamat dialoogi oma tarvete rahuldamiseks.

3.1 Eesti keele kui teise keele õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes

	5. klassi lõpetaja:	6. klassi lõpetaja:
	<p>1) saab aru lihtsatest isiklikest küsimustest ja igapäevaelus vajalikest juhenditest, hoiatustest;</p> <p>2) osaleb dialoogis õpitud sõnavara ja lausemallide piires;</p> <p>3) kirjeldab lühidalt iseennast ja oma lähimat ümbrust;</p> <p>4) tuleb suulises suhtluses toime igapäevaelus kõige sagedamini esinevates olukordades;</p> <p>5) saab aru lihtsate kirjalike sõnumite ja juhendite tähendusest;</p> <p>6) teab mõningaid eesti kirjanikke;</p> <p>7) nimetab Eesti suuremaid linnu, saari, oma elupaiga lähiümbruse vaatamisväärsusi.</p> <p>6) kasutab esmaseid õpioskusi (kordamist, seostamist, võrdlemist) keele õppimiseks;</p> <p>7) suudab leida vajalikku infot erinevatest infoallikatest (internet, teatmeteosed, kakskeelne sõnaraamat) ja eristada olulist ebaolulisest;</p> <p>8) oskab töötada iseseisvalt ilma olulise vajaduseta õpetajaga konsulteerimata;</p> <p>9) suudab õpetaja juhendamisel teha paaris- ja rühmatööd ning edastada selle põhjal saadud tulemusi kaaslastele.</p>	<p>1) mõistab lihtsat, lühikeste lausetega kõnet, osaleb dialoogis tuttavatel teemal;</p> <p>2) tuleb suulises suhtluses toime eakohastes igapäevaelu situatsioonides;</p> <p>3) saab aru lihtsatest kirjalikest tekstidest, mille sõnavara on sageli kasutatav (isiklikud kirjad, lühiuudised, juhendid);</p> <p>4) kirjeldab suuliselt ennast ja oma lähimat ümbrust.</p>

--	--	--

Keeleoskuse taotlev tase 6. klassi lõpus

	Rääkimine
Eesti keel	A1.2

Osaoskuste õpitulemused on esitatud osaoskuste tabelis.

3.2 Kõne eesti keele õppesisu II kooliastmes

Teema	Väljund	Tundide arv – 35 tundi
Saame tutvavaks! Harrastused	Õpilane oskab ennast esitleda, rääkida oma harrastustest	2
Haridus	Õpilane oskab rääkida õppimisest, koolist, tundidest, elukutsetest (10 lauset)	3
Elukutse valik.	Õpilane oskab rääkida elukutsete valikust	2
Olme. Teenindus. Poes käimine: ostukorvi täitmine. Vajalikud ostud.	Õpilane oskab väljendada oma soovi kaupluses, juuksuris, pangas, apteegis jne.	4
Söök ja jook.	Õpilane oskab räägib ja jutustab oma lemmikroa retsepti (teab toiduainete nimetused), arutleb selle üle, kui tervislikult ta toitub (5 lauset), koostab ja jutustab toidupüramiidi.	4
Eesti Vabariigi aastapäev.	Õpilane oskab rääkida ja jutustada Eesti Vabariigi aastapäevast.	1

Keskkond ja geograafia. Eesti. Narva. Reisimine.	Õpilane oskab tutvustada Narva linna (10 lauset). Oskab jutustada Eesti kohta (10 lauset).	3
Transport. Liikumine	Õpilane oskab rääkida ja arutleda transpordist. Teab, kuidas käituda end transpordis ja teel. (5 lauset)	4
Inimestevaheline suhtlemine	Õpilane oskab rääkida telefoni, tervitada, hüvasti jätta, pöörduda palvega tundmatu inimese poole. Koostab dialooge.	4
Sõbrad	Õpilane oskab rääkida ja tutvustada oma sõpra.	1
Tervis. Eluviis.	Õpilane oskab arutleda selle üle, kui oluline on tervis ja hinnata oma eluviisi tervislikkust (10 lauset)	4
Massimeedia. Eesti ajalehed ja ajakirjad. Internet.	Õpilane oskab väljendada oma seisukohta televisiooni kui avaliku arvamuse võimsa kujundaja, teab eestikeelseid ajalehti, ajakirju. (10 lauset)	3

4. Eesti keele kui teise keele õppe- ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes

- 1) Moodustab ja seostab piltide põhjal lauseid.
- 2) Harjutab oma tegevustest ja ühisüritustest suulise kokkuvõtte tegemist, olmedialooge, teeb valikuid esitatud repliikidest.
- 3) Leiab tekstidest vastuseid küsimustele ja esitab küsimusi teksti kohta.
- 4) Harjutab tekstilähedast jutustamist tekstis esinenud keelendeid kasutades (abiks sõnaühendid, tugisõnad, laused).
- 5) Tegeleb tundmatute sõnade leidmisega tekstist.
- 6) Oskab esitada teavet sõltuvalt situatsioonist, selgitada oma seisukohta kaaslastele või kaaslaste rühmale, oma arvamust põhjendada, nõustuda/loobuda, teha alternatiivettepanekuid.
- 7) Osaleb eestikeelses kõnes, vestluses. Teeb nende põhjal õpetaja abiga kokkuvõtteid ja järeldusi.
- 8) Oskab suuliselt edastada teabe harjutamise hankimisele.

4.1 Eesti keele kui teise keele õpitulemused ja õppesisu III kooliastmes

7. klassi lõpetaja:	8. klassi lõpetaja:	9. klassi lõpetaja:
<p>1) saab aru selget teavet sisaldavast kõnest, saab aru kõne teemast ja olulisest sisust, saab aru igapäevaselt kasutatavast sõnavarast;</p> <p>2) kirjeldab oma lähimat ümbrust lühikeste lausetega;</p> <p>3) tuleb suulises suhtluses toime sagedamini esinevates teenindussfääriga seotud suhtlussituatsioonides, algatab ja lõpetab lühikesi dialooge;</p>	<p>1) saab aru kooliga, huvidega jm õpilaste igapäevaelu valdkonnaga seotud suulisest kõnest;</p> <p>2) saab aru eakohaste ja igapäevaeluga seotud raadiouudiste, telesaadete peamisest sisust;</p> <p>3) suhtleb suuliselt isiklikes ja igapäevaelulistes situatsioonides tuttavatel teemadel;</p> <p>5) saab aru kirjalike lihtsate tavatekstide põhisisust ja mõningatest detailidest;</p> <p>6) saab aru olulisest teabest olmetekstides: (menüü, juhendid, lihtsamad küsimustikud);</p> <p>7) saab aru suulistes lihtsates tekstides tööõpetuse valdkonna sõnavarast ja kasutab neid suulises suhtluses õpitud lausemallide piires;</p> <p>8) nimetab mõningaid Eesti ajaloo olulisemaid sündmusi, Eesti vaatamisväärsusi, oskab neist mõnda lühidalt kirjeldada.</p>	<p>1) saab aru suuliselt edastatud tekstist tuttavatel ja igapäevaeluga seotud teemadel;</p> <p>2) saab aru emakeelena rääkijate suulise kõne peamisest mõttest (õpitud teemade piires);</p> <p>3) kirjeldab suuliselt oma lähiümbrust ja igapäevaeluga seotut, osaleb suulistes lühiaruteludes tuttavatel ja huvipakkuvatel teemadel;</p> <p>4) kirjeldab suuliselt lühidalt oma igapäevast ümbrust ja tegevust;</p> <p>5) saab aru kirjalike tekstide peamisest sisust ja tuttavate teemade võtmesõnadest;</p> <p>6) saab aru suulistes lihtsates tekstides loodusõpetuse valdkonna sõnavarast ja kasutab neid suulises suhtluses õpitud lausemallide piires;</p> <p>7) teab mõningaid Eesti õppeasutusi, saab aru jätkuõppimise ja töö leidmise alasest suulisest ja kirjalikust teabest.</p>

Taotletavad õpitulemused põhikooli lõpuks osaoskuse ti

	Rääkimine
Eesti keel	A2.1

4.2 Eesti keele kui teise keele õppesisu III õppeastmes

I ja II kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

Teema	Väljund	Tundide arv
Saame tuttavaks! Lemmikud (intervjuu). Harrastused	õpilane oskab ennast esitleda, rääkida oma lemmikutest ja harrastustest	
Keeled. Keelte õppimine. Keeleoskus. Diskussioon	Xpilane oskab vdljendada oma suhtumist keelte xppimisse, arutleda keeleoskuse taseme ьle. (10 lauset)	
Haridus	Xpilane oskab rddkida tulevikuplaanidest, edasisest haridusest, pxhjendada elukutse valikut (15 lauset)	
Elukutse valik. Karjäär. Tulevane töökoht, amet. Tööintervjuu (+CV)	Xpilane oskab vastata hariduse, tццkogemuse kohta, oma ootustest tulevase tцц kohta.	
Olme. Teenindus. Poes käimine: ostukorvi täitmine. Vajalikud ostud.	Xpilane oskab selgelt vdljendada oma soovi kaupluses, juuksuris, pangas, apteegis jne.	
Sццк ja jook. Söögikohad. Lemmikroad.	Xpilane oskab jutustada oma lemmikroa retsepti, arutleda selle ьle, kui tervislikult ta toitub (15 lauset) ja кьsida toitu poest/ oskab tellida sццгikohas.	
Eesti Vabariigi aastapäev.	õpilane oskab jutustada kaitseväe paraadist (10 lauset), oskab vastavateematilist sxnava.	
Keskkond ja geograafia. Eesti. Narva. Reisimine	Xpilane oskab tutvustada Narva linna (20 lauset). Oskab jutustada Eesti kohta (20 lauset). Oskab кьsida vxxras Eesti linnas	

	teed.	
Transport. Liikumine	Xpilane oskab arutleda liiklusohutuse, õhitranspordi ja autojuhtimise üle (15 lauset)	
Inimestevaheline suhtlemine	Xpilane oskab rääkida telefonitsi, tervitada, hävasti jätta, rääkida palvega tundmatu inimese poole. Oskab arutada lähedase inimesega viimaseid uudiseid.	
Sõbrad	Xpilane oskab tutvustada oma sõpra, kirjeldada tema harrastusi (15 lauset). Oskab põhjendada seisukohta suhete läheduse kohta.	
Tervis. Eluviis.	Xpilane oskab arutleda selle üle, kui oluline on tervis ja hinnata oma eluviisi tervislikkust (20 lauset)	
Massimeedia. Eesti ajalehed ja ajakirjad. Internet	Xpilane oskab väljendada oma seisukohta televisiooni kui avaliku arvamuse väimsa kujundaja kohta ning arutleda reklaami usaldusväärsuse kohta, teab eestikeelseid ajalehti, ajakirju ja uudisportaale (20 lauset)	

Läbivad teemad

Läbiv teema	Teema, alateema
Keskkond ja jätkusuutlik areng	Elukeskkond

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Haridus, elukutse valik
Tervis ja ohutus	Liikumine, liiklusohutus
Teabekeskond	Eesti ajalehed, ajakirjad

Loiming teiste oppeainetega

Vene keel ja kirjandus	Kõik teemad, kus on vaja väljendada oma arvamust
Ühiskonnaõpetus	Tähtsamad sündmused: iseseisvuspäev jne.
Inimeseõpetus	Tervislik toitumine, suhted sõpradega
Loodusõpetus	Eesti loodus

Hindamine

Jooksvate hinnete alusel, hinnatakse aktiivset osavõttu kõigist tundidest.